

ITIVUTTAKA
ZO IS HET GEZEGD

Guy Eugène DUBOIS is ook de auteur van:

ATTHAKAVAGGA

—*De Vrede van de Boeddha*—

VIPASSANA BHAVANA

—*Inzichtmeditatie*—

SATTA-VISUDDHI

—*De Zeven Zuiveringen*—

DHAMMA

—*Overdenkingen bij een Ultieme Werkelijkheid*—

DHAMMAPADA

—*Het Pad van Waarheid*—

KHAGGAVISANA-SUTTA

PARAYANAVAGGA—

—*De Weg naar de Andere Oever*—

WOORDEN VAN WIJSHEID

—*De Dhammapada Zonder Exegese*—

YATRA NAAR MAJJHIMADESA

—*Een Pelgrimsreis naar het Middenland*—

KHUDDAKAPATHA—*Korte Passages*

ITIVUTTAKA

ZO IS HET GEZEGD

VERTAALD UIT HET PALI EN VAN
COMMENTAAR VOORZIEN DOOR

Guy Eugène DUBOIS

Voorwoord door Ven. Ayya Vimala Bhikkhuni

*‘Sabbadanam Dhammadanam jinati’—
De gift van Dhamma is de grootste gift’
(Dhammapada, Gatha #354).*

Overeenkomstig deze uitspraak van de *Bhagavat*
lijkt het vermarkten van Boeddha’s wijsheid
mij onheus en infaam.

Op dit boek rust derhalve géén copyright.

Wars van élk economisch motief mag het
bijgevolg gereproduceerd en verspreid worden
op álle mogelijke dragers
(electronisch, mechanisch, fotokopie,
opnamen of op enige andere wijze)
zónder mijn toestemming.

D/2019/Guy Eugène Dubois, uitgever
Koninklijke Prinslaan 3/101 8670 Koksijde (Belgium)
gdubois.bailleul@gmail.com

Coverfoto: Ayya Vimala, *Friedhof Ohlsdorf, Hamburg*
Vormgeving, Prepress & Design: GD
Gezet in Helvetica Neue & Times New Roman
Papier: Biotop crème FSC
Druk- en bindwerk: Brave New Books, Nederland

ISBN: 9789402191271

— *'Etadaggam bhikkhave mama savikanam upasikanam bahussutanam
dhammakathikanam yadidam Khujjuttara-yi.'*

*'O, monniken, van al mijn vrouwelijke discipelen,
van al mijn leergierige volgelingen en predikers van de Dhamma,
zeg ik dat Khujjuttara de meest eminente is.'* —

*Obeyesekere, Ranjini, (2001), Portraits of Buddhist Women.
Stories from the Saddharmaratnavaliya p. 64*

INHOUD

VOORWOORD	15
INLEIDING	17
SITUERING VAN DE ITIVUTTAKA	27
ITIVUTTAKA	33
1. EKANIPATA	35
(Suttas met één Onderwerp)	35
1.1. PATHAMA VAGGA	35
(1ste Vagga)	35
1.1.1. BEGEERTE (1)	35
(Lobha Sutta)	35
1.1.2. HAAT/AFKEER (2)	37
(Dosa Sutta)	37
1.1.3. ONWETENDHEID/ILLUSIE (3)	38
(Moha Sutta)	38
1.1.4. BOOSHEID/WOEDE (4)	39
(Kodha Sutta)	39
1.1.5. MINACHTING JEGENS ANDEREN (5)	40
(Makkha Sutta)	40
1.1.6. HOOGMOED/EIGENDUNK (6)	41
(Mana Sutta)	41
1.1.7. ALLES PERFECT BEGRIJPEN (7)	42
(Sabbaparinna Sutta)	42
1.1.8. EIGENDUNK PERFECT BEGRIJPEN (8)	43
(Manaparinna Sutta)	43
1.1.9. BEGEERTE PERFECT BEGRIJPEN (9)	44
(Lobhaparinna Sutta)	44
1.1.10. HAAT PERFECT BEGRIJPEN (10)	45
(Dosaparinna Sutta)	45
1.2. DUTIYA VAGGA	46
(2de Vagga)	46
1.2.1. ONWETENDHEID PERFECT BEGRIJPEN (11)	46
(Mohaparinna Sutta)	46
1.2.2. BOOSHEID PERFECT BEGRIJPEN (12)	47
(Kodhaparinna Sutta)	47
1.2.3. MINACHTING PERFECT BEGRIJPEN (13)	48
(Makkhaparinna Sutta)	48
1.2.4. DE HINDERNIS VAN ONWETENDHEID (14)	49
(Avijjanivarana Sutta)	49
1.2.5. DE KETEN VAN BEGEERTE (15)	50
(Tanhasamyojuna Sutta)	50
1.2.6. DE LEERLING (16)	51
(Pathama Sekha Sutta)	51
1.2.7. DE NOBELE VRIEND (17)	52
(Dutiya Sekha Sutta)	52
1.2.8. SCHISMA IN DE SANGHA (18)	53
(Sanghabheda Sutta)	53
1.2.9. HARMONIE IN DE SANGHA (19)	54
(Sanghasamaggi Sutta)	54
1.2.10. EEN VERDORVEN INDIVIDU (20)	55
(Padutthapuggala Sutta)	55
1.3. TATIYA VAGGA	56
(3de Vagga)	56

1.3.1. DE ZUIVERE GEEST (21)	56
(Pasannacitta Sutta)	56
1.3.2. VREES GEEN VERDIENSTEN (22)	58
(Mapunnabhaya Sutta)	58
1.3.3. TWEE DOELLEN (23)	60
(Ubhayattha Sutta)	60
1.3.4. EEN STAPEL BEENDEREN (24)	61
(Atthipunja Sutta)	61
1.3.5. BEWUST LIEGEN (25)	63
(Sampajana Musavada Sutta)	63
1.3.6. OVERVLOEDIG GEVEN (26)	64
(Danasamvibhaga Sutta)	64
1.3.7. DE ONTWIKKELING VAN METTA (27)	66
(Mettacetovimutti Sutta)	66
2. DUKANIPATA	69
2.1. PATHAMA VAGGA	69
(1ste Vagga)	69
2.1.1. DE EERSTE MONNIK (28)	69
(Pathamabhikkhu Sutta)	69
2.1.2. DE TWEDE MONNIK (29)	71
(Dutiyabhikkhu Sutta)	71
2.1.3. WAT WROEGING VEROORZAAKT (30)	72
(Tapaniya Sutta)	72
2.1.4. WAT GEEN WROEGING VEROORZAAKT (31)	74
(Atapaniya Sutta)	74
2.1.5. SLECHT ETHISCH GEDRAG (32)	76
(Papakasila Sutta)	76
2.1.6. GOED ETHISCH GEDRAG (33)	77
(Bhaddakakasila Sutta)	77
2.1.7. ZONDER GLANS (34)	78
(Anatapi Sutta)	78
2.1.8. BEDROG/MISLEIDING I (35)	79
(Pathamajanakuhana Sutta)	79
2.1.9. BEDROG/MISLEIDING II (36)	80
(Dutijanakuhana Sutta)	80
2.1.10. VREUGDEVOL LEVEN (37)	81
(Somanassa Sutta)	81
2.2. DUTIYA VAGGA	82
(2de Vagga)	82
2.2.1. TWEE GEDACHTEN (38)	82
(Vitakka Sutta)	82
2.2.2. PREDIKING (39)	84
(Desana Sutta)	84
2.2.3. HET JUISTE WETEN (40)	85
(Vijja Sutta)	85
2.2.4. VERSTOKEN VAN WIJSHEID (41)	86
(Pannaparihani Sutta)	86
2.2.5. DE HELDERE DHAMMA (42)	88
(Sukkadhamma Sutta)	88
2.2.6. HET ONGEBORENE (43)	90
(Ajata Sutta)	90
2.2.7. NIBBANA (44)	92
(Nibbanadhatu Sutta)	92
2.2.8. LEVEN IN AFZONDERING (45)	95
(Patisallina Sutta)	95

2.2.9. DE VOORDELEN VAN DE TRAINING (46)	97
(Sikkhanisamsa Sutta)	97
2.2.10. WAAKZAAMHEID (47)	99
(Jagariya Sutta)	99
2.2.11. DE VERDOEMDEN (48)	101
(Apayika Sutta)	101
2.2.12. TWIJFEL DOOR OPINIES (49)	103
(Ditthigata Sutta)	103
3. TIKANIPATA	105
(Suttas met drie Onderwerpen)	105
3.1. PATHAMA VAGGA	105
(1ste Vagga)	105
3.1.1. ONHEILZAME WORTELS (50)	105
(Akusalamula Sutta)	105
3.1.2. SFEREN (51)	106
(Dhatu Sutta)	106
3.1.3. GEWAARWORDINGEN (I) (52)	108
(Pathamavedana Sutta)	108
3.1.4. GEWAARWORDINGEN (II) (53)	109
(Dutiyaavedana Sutta)	109
3.1.5. SOORTEN VERLANGENS (I) (54)	111
(Pathama-esana Sutta)	111
3.1.6. SOORTEN VERLANGENS (II) (55)	112
(Dutiya-esana Sutta)	112
3.1.7. MENTALE VERGIFTEN (I) (56)	113
(Pathama-asava Sutta)	113
3.1.8. MENTALE VERGIFTEN (II) (57)	114
(Dutiya-asava Sutta)	114
3.1.9. BEGEERTE/VERLANGEN (58)	115
(Tanha Sutta)	115
3.1.10. HET RIJK VAN MARA (59)	116
(Maradheyya Sutta)	116
3.2. DUTIYA VAGGA	117
(2de Vagga)	117
3.2.1. VERDIENSTEN VERWERVEN (60)	117
(Punnakiriyavatthus Sutta)	117
3.2.2. SOORTEN OGEN (61)	118
(Cakkhu Sutta)	118
3.2.3. SOORTEN VERMOGENS (62)	120
(Indriya Sutta)	120
3.2.4. DE DRIE TIJDEN (63)	123
(Addha Sutta)	123
3.2.5. WANGEDRAG (64)	125
(Duccarita Sutta)	125
3.2.6. GOED GEDRAG (65)	126
(Sucarita Sutta)	126
3.2.7. ZUIVERHEID (66)	127
(Soceyya Sutta)	127
3.2.8. MORELE PERFECTIE (67)	128
(Moneyya Sutta)	128
3.2.9. BEGEERTE/VERLANGEN (I) (68)	129
(Pathamaraga Sutta)	129
3.2.10. BEGEERTE/VERLANGEN (II) (69)	130
(Dutiyaraga Sutta)	130
3.3. TATIYA VAGGA	132
(3de Vagga)	132

3.3.1. KAMMA DOOR VERKEERDE VISIE (70)	132
(Micchaditthikammasamadana Sutta)	132
3.3.2. KAMMA DOOR EEN JUISTE VISIE (71)	134
(Sammaditthikammasamadana Sutta)	134
3.3.3. WAT NAAR BEVRIJDING VOERT (72)	136
(Nissaraniya Sutta)	136
3.3.4. KALMER/VREEDZAMER (73)	138
(Santatara Sutta)	138
3.3.5. DE ZONEN (74)	139
(Putta Sutta)	139
3.3.6. DE REGENWOLKEN (75)	142
(Vutthi Sutta)	142
3.3.7. STREVEN NAAR GELUK (76)	144
(Sukhapatthana Sutta)	144
3.3.8. AAN BEDERF ONDERHEVIG (77)	146
(Bhidura Sutta)	146
3.3.9. EEN KETEN VAN ELEMENTEN (78)	147
(Dhatusamsandana Sutta)	147
3.3.10. TERUGVAL VAN EEN MONNIK (79)	149
(Parihana Sutta)	149
3.4. CATUTTHA VAGGA	151
(4de Vagga)	151
3.4.1. GEDACHTEN RICHTEN (80)	151
(Vitakka Sutta)	151
3.4.2. EERBETUIGINGEN (81)	153
(Sakarra Sutta)	153
3.4.3. GODDELIJKE UITSPRAKEN (82)	155
(Devasadda Sutta)	155
3.4.4. DE VIJF VOORTEKENS (83)	158
(Pubbanimitta Sutta)	158
3.4.5. HET WELZIJN VAN VELEN (84)	161
(Bahujanahita Sutta)	161
3.4.6. HET AFSCHUWELIJKE BESCHOUWEN (85)	164
(Asubhanupassi Sutta)	164
3.4.7. IN OVEREENSTEMMING MET DHAMMA (86)	166
(Dhammanudhammapatipanna Sutta)	166
3.4.8. WAT BLIND MAAKT (87)	167
(Andhakarana Sutta)	167
3.4.9. INNERLIJKE SMETTEN (88)	169
(Antaramala Sutta)	169
3.4.10. DEVADATTA (89)	171
(Devadatta Sutta)	171
3.5. PANCAMA VAGGA	174
(5de Vagga)	174
3.5.1. ULTIEM VERTROUWEN (90)	174
(Aggappasada Sutta)	174
3.5.2. LEVENSONDERHOUD (91)	177
(Jivika Sutta)	177
3.5.3. DE ZOOM VAN DE MONNIKSPIJ (92)	179
(Sanghatikkana Sutta)	179
3.5.4. DE VUREN (93)	181
(Aggi Sutta)	181
3.5.5. ONDERZOEK (94)	183
(Upaparikkha Sutta)	183
3.5.6. SENSUEEL VERLANGEN (95)	185

(Kamuppatti Sutta)	185
3.5.7. JUK VAN ZINTUIGLIJK VERLANGEN (96)	187
(Kamayoga Sutta)	187
3.5.8. EEN GOEDE ETHIEK (97)	189
(Kalyanasila Sutta)	189
3.5.9. DE GIFTEN (98)	192
(Dana Sutta)	192
3.5.10. HET DRIEVOUDIG INZICHT (99)	193
(Tevijja Sutta)	193
4. CATUKKANIPATA	197
(Suttas met vier Onderwerpen)	197
4.1.1. BRAHMAAN, DHAMMA, AALMOES (100)	197
(Brahmanadhammayaga Sutta)	197
4.1.2. GEMAKKELIJK TE VERKRIJGEN (101)	199
(Sulabha Sutta)	199
4.1.3. ZONDER MENTALE VERGIFTEN (102)	201
(Asavakkhaya Sutta)	201
4.1.4. SAMANAS EN BRAHMANEN (103)	203
(Samanabrahmana Sutta)	203
4.1.5. DE ETHISCHE PRECEPTEN (104)	205
(Silasampanna Sutta)	205
4.1.6. HET OPWEKKEN VAN BEGEERTE (105)	207
(Tanhuppada Sutta)	207
4.1.7. INCLUSIEF DE BRAHMAWERELD (106)	208
(Sabrahmaka Sutta)	208
4.1.8. ERG BELANGRIJK (107)	210
(Bahukara Sutta)	210
4.1.9. BEDRIEGLIJK (108)	212
(Kuha Sutta)	212
4.1.10. DE STROOM VAN DE RIVIER (109)	213
(Nadisota Sutta)	213
4.1.11. TIJDENS DE WANDELING (110)	215
(Cara Sutta)	215
4.1.12. WIE DEUGDZAAMHEID BEZIT (111)	218
(Sampannasila Sutta)	218
4.1.13. DE WERELD (112)	221
(Loka Sutta)	221
BIBLIOGRAFIE	225

VOORWOORD

Wanneer we over Kosambi spreken, denken we meestal onmiddellijk aan de perikelen die de Boeddha ondervond met de monniken aldaar. Dit incident is uitvoerig beschreven in de leerredes en in de monastieke code. Het was immers op deze plaats dat de monniken ruzie kregen over een uiterst banale kwestie, namelijk het legen van de toiletbak. Toen de Boeddha tussenbeide wilde komen werd hij weggestuurd, waarna Hij de bekende woorden sprak:

• *Akkocchi mam avadhi mam
ajini mam ahasi me
ye ca tam upanayhanti
veram tesam na sammati.*

*Hij beledigde mij ! Hij sloeg me !
Hij overwon me en beroofde me !”
Haat komt niet tot bedaren
In wie zo verbitterd is. •*

(Dhammapada, Gatha # 3)

In schril contrast met het schrijnend onbetamelijk gedrag van de monniken, staat de waardigheid en de wijsheid van een simpel dienstmeisje met de naam Khujjuttara, en de koningin die zij diende. In feite leefden de koningin en haar gevolg als nonnen, die de leer van de Boeddha beoefenden binnen de gesloten muren van het paleis, alsof dit een klooster op zich was.

De Itivuttaka is het verhaal van deze wijze vrouwen.

Het hele verhaal zegt ook iets over de tijd waarin de Boeddha leefde. Het was een tijd waarin vrouwen een ondergeschikte rol speelden, maar de Boeddha onderrichtte en behandelde hen zoals zijn mannelijke leerlingen. En hij prees hun wijsheid.

Het is uitsluitend aan deze wijze vrouwen te danken dat wij nu de Itivuttaka kunnen lezen en er van kunnen leren. De korte, zeer scherpe, leerredes geven immers een precies en juist beeld van de Leer.

Maar ze verstrekken ons eveneens een beeld van de tijd waarin de Boeddha leefde: deze vrouwen hadden niets anders dan de teksten van de Itivuttaka als studiemateriaal. Wij beschikken over een enorme hoeveelheid teksten die aan de Boeddha worden toegeschreven. Wij lezen ze, bestuderen ze en discussiëren erover met elkaar. Maar deze vrouwen beschikten enkel over deze 112 korte leerredes. En toch begrepen ze met deze sutta's de Leer en werden zo stroombetreders.

Voor het eerst is deze unieke verzameling in het Nederlands nu vrij beschikbaar. Guy Dubois zet met zijn heldere vertalingen een prachtig en inspirerend beeld neer, zodat de leerstellingen van de Boeddha goed tot hun recht komen. Vanwege de specifieke structuur van de Itivuttaka, met vele verzen, is het geen gemakkelijke taak om deze teksten uit het Pali te vertalen. Ik blijf me erover verbazen hoe Guy er steeds in slaagt dit toch te doen en de juiste betekenis ervan goed over te brengen in onze taal.

Ik wens u dan ook veel inspiratie bij het lezen van deze prachtige bundel.

Met metta,

Ayya Vimala

Tilorien klooster, Engreux, 27 februari 2019

Ven. Ayya Vimala werd in Nederland (Delft, 1967) geboren. Zij behaalde een Master in Geofysica en een Master in Business Administration.

Sinds meer dan 20 jaar beoefent ze boeddhistische meditatie. Ze kwam in aanraking met het Boeddhisme in het Goenka-centrum in België (Dhamma Pajjota Vipassana Meditatie Centrum), waar ze later enkele jaren als Center Manager werkte.

In 2008 sloeg ze voor het eerst in Myanmar (Burma) het pad in van boeddhistische non. Ze werd uiteindelijk in 2012 in een klooster in Duitsland tot Anagarika ingewijd. In 2016 verkreeg ze, in Los Angeles, de hogere inwijding als Bhikkhuni en werd zo de eerste Theravada Bhikkhuni in de Benelux.

Ven. Ayya Vimala is één van de oprichters van Samita ASBL en ze bouwt momenteel het Tilorien klooster in Engreux in de Belgische Ardennen.

Verder is zij als non-binair een activiste op het gebied van LGBTIQ+ rechten binnen het Boeddhisme.

Sinds 2013 is zij tevens rechtstreeks betrokken bij SuttaCentral—de grootste bron van vroeg-boeddhistische teksten en vertalingen in de wereld. SuttaCentral stelt zich tot doel de studie van deze vroeg-boeddhistische teksten te bevorderen door vergelijkend en historisch onderzoek.

INLEIDING

De *Itivuttaka* speelt zich af in *Kosambi*, een stad in het noorden van India.

In het antieke India was *Kosambi* een belangrijke en welvarende handelsstad, waar diverse handelsroutes zich kruisten. *Kosambi* was een metropool, gelegen tussen de *Ganga* en de *Yamuna*—volgens de *Vedas* de vruchtbaarste regio ter wereld—op een 60 km ten zuidwesten van de stad *Prayag*, het huidige *Allahabad*, een heilige pelgrimsplaats voor de Hindoes, die reeds vermeld wordt in de *Rig Veda* en in de *Puranas* als het centrum van het universum en als één van de drie bruggen die naar de hemel voeren.¹

In tegenstelling echter tot *Prayag* was *Kosambi* vooral een plaats waar de inwoners zich méér met het vergaren van rijkdom bezighielden dan met spirituele contemplatie. Het is dus absoluut niet verwonderlijk dat *Kosambi*, omwille van deze zelfzuchtige drukte, de toenmalige hoofdstad was van het koninkrijk *Vamsa*,² één van de zestien *Mahajanapadas*.³

Maar ondanks het karige spiritueel karakter van de stad verbleef de Boeddha toch vier *vassas* in *Kosambi* en directe omgeving. Het verhaal gaat als volgt: toen drie uiterst welgestelde handelaars uit *Kosambi*—*Ghosita*, *Kukkuta* en *Pavarika*—een voordracht hadden gehoord van de Boeddha, nodigden zij hem uit naar hun stad om er de *Dhamma* te onderwijzen.

Zoals het tussen zakenmensen gaat: voor wat, hoort wat. En toen de Boeddha zich akkoord verklaarde met hun voorstel, waren ze dermate opgetogen dat ieder van hen—uit dankbaarheid en uit devotie—beloofde een *vihara* voor de *Sangha* te bouwen. De drie

¹ De twee andere 'bruggen' zijn *Varanasi* (*Kashi*) en *Gaya*.

² Het koninkrijk *Vamsa* wordt soms ook *Vatsa* genoemd.

³ *Mahajanapada* (*Skr*) → *maha+janapada*: *maha* = groot; *janapada* = het land dat aan een clan of aan een etnische groep toebehoort. De *mahajanapadas* waren een conglomeraat van 16 staten (14 koninkrijken en 2 republieken (*ganatantras*) in het antieke India tussen de 6de-4de eeuw vóór GTR. In de *Anguttara-Nikaya* wordt frequent verwezen naar deze zestien *mahajanapadas* (*P. solasa mahajanapadas*)—een gordel van staten die zich uitstreckte van *Gandhara* in het noordwesten tot *Anga* in de oostelijke *Ganga*-vlakte.

monasteria dragen in de *Pali*-teksten de namen van de goedwillige schenkers: *Ghositarama*, *Kukkutarama* en *Pavarika Ambavana*.

De Boeddha verbleef meermaals in het *Ghositarama*-klooster en in de *Pali*-canon wordt het monasterium verschillende malen vermeld i.v.m. een aantal incidenten die zich op deze plaats voordeden tussen rivaliserende monniken.⁴

Tijdens het leven van de Boeddha was koning *Udena* de heerser over *Vamsa*. In tegenstelling echter tot koning *Pasenadi* van *Kosala* en koning *Bimbisara* van *Magadha* was *Udena* de Boeddha en zijn monniken niet toegewijd. De koning bezat een onverholen wereldse instelling en voelde niet de minste behoefte om de Verhevene te ontmoeten, laat staan zich met hem te identificeren.

Koningin *Samavati* echter, één van de echtgenotes van koning *Udena*, was een trouwe volgeling van de Boeddha.

Vermits het de koningin niet toegestaan was het koninklijk paleis te verlaten, zond *Samavati* haar dienstmeisje *Khujjuttara*⁵ naar de voordrachten die de Boeddha hield in de omgeving van het paleis.

Khujjuttara beschikte over een uitstekend geheugen en memoriseerde zorgvuldig én met helder inzicht wat de Boeddha predikte.

Bij haar terugkeer in het paleis onderrichte zij vervolgens systematisch de koningin en de koninklijke hofdames over Boeddha's leer.

Het feit dat deze prediking bestaat danken we dus uitsluitend aan de pientere aandacht én het diepe inzicht van het nederige dienstmeisje *Khujjuttara*.

De Boeddha was erg onder de indruk van *Khujjuttara* en citeerde haar als zijn beste vrouwelijke discipel omwille van haar diepe inzicht (*P. bahussutanam*).⁶

Maar niet enkel was zij een uitstekende leerling. Ook haar gave als leraar bleef door de Boeddha niet onopgemerkt:

⁴ Zie hiervoor: *Upakkilesa-Sutta*, *Majjhima-Nikaya* 128

⁵ *Khujjuttara*, is vrij vertaald als 'Uttara, de gebochelde'

⁶ 'bahussuta' (*P.*): geleerd en wijs. Zie de *Bahussuta-Sutta*, *Samyutta-Nikaya* 37

*'Etadaggam bhikkhave mama savikanam upasikanam
bahussutanam dhammakathikanam yadidam Khujjuttara-yi'.*

*O, monniken, van al mijn vrouwelijke discipelen,
van al mijn leergierige volgelingen en predikers van de Dhamma,
zeg ik dat Khujjuttara de meest eminente is! ⁷*

Toen een aangestoken brand het vrouwengedeelte van het koninklijk paleis verwoestte kwam de koningin en haar hele hofhouding van 500 vrouwen om het leven. ⁸

Wanneer de Boeddha hiervan door de *bhikkhus* op de hoogte werd gesteld, commentarieerde hij onmiddellijk dat al deze vrouwen minstens het niveau van stroombetreder (*P. sotapanna*) hadden bereikt. ⁹

De *Itivuttaka* is een verzameling van 112 korte *leerredes*, die door de Boeddha werden uitgesproken tijdens zijn verblijf in *Kosambi*.

De *Itivuttaka* behoort zonder twijfel tot de oudste delen van de *Pali*-canon en is daardoor uiterst belangrijk voor wie geïnspireerd wordt door de oorspronkelijke leer.

Itivuttaka betekent zoveel als: zo (*P. iti*) is het gezegd (*P. vuttam*).

De *Itivuttaka* bevat 112 *itivuttakas* of korte *suttas*. ¹⁰ Al deze voordrachten beginnen steeds met dezelfde openingszin:

⁷ Obeyesekere, Ranjini, (2001), *Portraits of Buddhist Women. Stories from the Sad-dharmaratnavaliya* p. 64

⁸ In de *Magandiya Sutta*, *Samyutta-Nikaya*, 4.9, wordt verhaald hoe *Magandiya*, een brahmaan uit *Kuru*, zijn beeldschone dochter—eveneens *Magandiya* genaamd—aan de Boeddha aanbod. De Boeddha sloeg echter resoluut dit aanbod af. Dochter *Magandiya* nam de weigering van de Boeddha op als een persoonlijke belediging. Toen zij later huwde met koning *Udena* van *Kosambi* en zijn favoriete eega werd, poogde zij op diverse manieren wraak te nemen op de Boeddha, evenals op *Udena's* andere vrouw, *Samavati*, die een overtuigde volgeling van de Boeddha was.

⁹ Zie: *Udena Sutta*, *Udana*, 7.10

¹⁰ Gemakkelijkheidshalve wordt de *Itivuttaka*, als verzameling van de 112 *suttas*, met een hoofdletter geschreven. De afzonderlijke *suttas* worden aangeduid met een kleine letter.

'Vuttanhetam bhagavata, vuttamarahatati me sutam'. Vrij vertaald komt deze tekst hierop neer: *'Zo is het gezegd door de Bhagavat, door de Arahant. Zo heb ik het gehoord'*.

Inhoudelijk is de *Itivuttaka* een anthologie van de ethische leerstellingen van de Boeddha. Daarnaast bevat de verzameling het volledige scala van boeddhistische beoefening.

Naast de basale kennis en beoefening¹¹ voor de leek komen ook de geavanceerde aspecten van de *buddhasasana*¹² in deze *suttas* uitgebreid aan bod.

Op het basisniveau concentreren de *itivuttakas* zich op het onderscheid tussen heilzaam (*P. kusala*) en onheilzaam (*P. akusala*) gedrag.

Op gevorderd niveau komen subtiele onderwerpen aan bod. Ik som er enkele op: het Ongeborene (*Ajata Sutta* — *itivuttaka* # 43); de twee *nibbana*-sferen (*Nibbanadhātu Sutta* — *itivuttaka* # 44); de rol van het 'worden' (*P. bhava*) (*Diitthagata Sutta* — *itivuttaka* # 49); de soorten vermogens (*Indriya Sutta* — *itivuttaka* # 62) en het feit dat een *arahant* die alles heeft losgelaten op geen enkele manier kan worden geclassificeerd (*Dutiyaraga Sutta* — *itivuttaka* # 69). Zonder de prachtige, gedetailleerde beschrijving te vergeten, in de voorlaatste *sutta* (*Sampannasila Sutta* — *itivuttaka* # 111), van de beoefening van de *bhikkhu* die naar bevrijding van *dukkha* en naar *nibbana* streeft.¹³

Vormelijk bekeken zijn de *suttas* opgedeeld in vier groepen, secties of hoofdstukken (*P. nipatas*), op basis van het aantal onderwerpen of leerstellingen die in elke individuele *itivuttaka* behandeld worden.

¹¹ 'basale kennis en beoefening': het zou fout zijn om deze basiskennis en -praktijk te minimaliseren. Men mag niet vergeten dat de boeddhistische weg een progressief opgaand pad is dat loopt van moraliteit (*P. sila*) over concentratie (*P. samadhi*) naar wijsheid (*P. panna*). Zónder deze basale kennis en beoefening is verdere vooruitgang op het pad gewoonweg onmogelijk.

¹² 'buddhasasana' (*P.*): letterlijk: 'de boodschap van de Boeddha'. Het is een synoniem voor de Leer van de Boeddha.

¹³ In feite zijn veel van de discussies over de geavanceerde punten van de beoefening nergens anders in de Pali-canon te vinden. Indien Khujjuttara deze standpunten niet in haar geheugen had opgeslagen en met diep inzicht gereciteerd, zou dit ten koste gaan zijn van onze kennis van de Dhamma.

De vier groepen of secties worden ook benoemd door dit criterium:

Ekanipata—*Suttas* met één Onderwerp

Dukanipata—*Suttas* met twee Onderwerpen

Tikanipata—*Suttas* met drie Onderwerpen

Catukkanipata—*Suttas* met vier Onderwerpen

Verder worden deze vier *nipatas* opgedeeld in hoofdstukken (*P. vaggas*):

→ de eerste *nipata*—*Ekanipata*—bestaat uit drie *vaggas* met resp. 10, 10 en 7 *suttas*;

→ de tweede *nipata*—*Dukanipata*—bestaat uit twee *vaggas* met resp. 10 en 12 *suttas*;

→ de derde *nipata*—*Tikanipata*—bestaat uit vijf *vaggas*, met elk 10 *suttas*;

→ de vierde *nipata*—*Catukkanipata*—tenslotte bestaat uit één *vagga* van 13 *suttas*.¹⁴

Bij de vertaling van de *Itivuttaka* heb ik bovenstaande indeling rigoureus gevolgd.

Voorbeeld:

1. Ekanipata
- 1.1 Pathama Vagga
- 1.1.1 Begeerte (*Lobha Sutta*) (1)

Het cijfer tussen haakjes *achter* de naam van de *sutta* is het doorlopende volgnummer van alle *suttas* van de *Itivuttaka* — beginnend bij (1) en eindigend met (112).

Qua organisatorische indeling volgt de *Itivuttaka* aldus de methode die in de *Anguttara-Nikaya*—de verzameling van numeriek geordende leerredes—toegepast wordt.

Maar hiermee eindigt de gelijkenis niet: net zoals in de *Anguttara-Nikaya* worden de *suttas* eerst in proza-vorm uitgelegd, gevolgd door een samenvatting in versvorm. In sommige *itivuttakas* echter wordt in de versvorm extra informatie verstrekt over de proza-tekst. Meestal is deze informatie erg beknopt; slechts heel uitzonderlijk is de uitleg extensief (*itivuttaka* # 63).

¹⁴ Men zou hieruit kunnen concluderen dat de vierde *nipata* een toevoegsel is van latere datum.

Soms is het verschil tussen het proza-gedeelte enerzijds en het vers-gedeelte anderzijds zo minimaal (of zelfs onbestaande) dat men zich de vraag kan stellen *wat* de reden is voor dit dubbel gebruik. Misschien om de vormelijke uniformiteit van alle *itivuttakas* te behouden? Of om op deze manier het memoriseren van de teksten te faciliteren?

Wat verder opvalt is dat de *Itivuttaka* een veel directere taal gebruikt en minder aandacht besteed aan literaire hoogstandjes dan de andere boeken van de *Khuddaka-Nikaya*. Dit geldt vooral voor het proza-gedeelte van de *suttas*.

De taal in de *Itivuttaka* is simpel, natuurlijk. En het gebruik van metaforen is beperkt. Het is duidelijk dat het didactische aspect van de *Itivuttaka* prevaleert op enige esthetische presentatie.

Zo valt het op dat in sommige gevallen hele verzen worden herhaald (cfr. de *itivuttakas* # 15 en 105). Of dat een vers dat op één onderwerp geënt is, in een ander vers opnieuw als stramen gebruikt wordt, door de simpele aanpassing van één of twee woorden (cfr. de *itivuttakas* # 1 en 6).

Dit moet niet beschouwd worden als een gebrek aan originaliteit van de Boeddha, maar dient vooral gezien te worden als een 'vaardig' hulpmiddel (*P. upaya*) dat de Boeddha aanreikt aan zijn toehoorders om 'blokken' materiaal gemakkelijk(er) te onthouden en om parallellen tussen onderwerpen duidelijk te maken (cfr. de *itivuttakas* # 52, 54 en 56).

Ondanks de *Itivuttaka* moeilijk kan beschouwd worden als een *literair* werk, worden in de verzen toch enkele stijlfiguren aangereikt. Vergelijkingen vinden we in de *itivuttakas* # 27, 38, 60, 69, 74, 75, 76, 78, 82, 87, 89, 91 en 92. Metaforen staan vermeld in de *itivuttakas* # 38, 46, 57, 58, 59, 62, 68, 93, 96 en 112.

Verder wordt de schaarste aan literaire verfijning enigszins verbeterd door in de laatste *itivuttaka* van elke sectie een esthetische inbreng te valideren.

Zo eindigt de Groep van één Onderwerp met een passage waarbij *metta* voor alle levende wezens een overwinning is die de triomfen van alle koningen uit het verleden in de schaduw stelt (*itivuttaka* # 27 — *Mettabhavana-Sutta*).

In de Groep van twee Onderwerpen wordt de paradoxale en ambigue toestand van het 'worden' en 'niet-worden' beschreven van de *Arahant* bij het beheersen van het Pad (*itivuttaka* # 49 — *Ditthigata-Sutta*).

In de Groep van drie Onderwerpen wordt de *Arahant* uitgeroepen tot de Ware Brahmaan (*itivuttaka* # 99 — *Tevijja-Sutta*).

Terwijl de Groep van vier Onderwerpen de lof zingt van de verbaazingwekkende eigenschappen van de Boeddha (*itivuttaka* # 112 — *Lokavabodha-Sutta*).

Zo eindigen de vier Hoofdstukken van de *Itivuttaka* alsnog op een enigszins esthetisch bevredigende toon.

Wat de vertaling *an sich* betreft, wil ik de lezer wijzen op volgende kanttekeningen:

De *Itivuttaka* die u hier in handen hebt, heeft als oerbron de *Pali*-tekst van de canon. U hoort hier bijgevolg de *Buddhasasana rechtstreeks*, zónder indirecte vertalingen, zónder middelaars, zónder hun drijfveren. De *genesis* zónder pollutie.

De door mij gebruikte *Pali*-basistekst, is de integrale tekst zoals hij door de *Sixth Buddhist Council* (*Chattha Sangayana*, Yangon, Birma, 1954-1956) werd geauthenticeerd.

Voor dit boek heb ik uitvoerig gebruik gemaakt van de *Pali Text Society's* (PTS) *Pali-English Dictionary*, het standaardwerk van Thomas William Rhys Davids & William Stede. En dit zowel in de gedrukte versie van Munshiram Manoharlal Publishers (P), Ltd, New Delhi, (India) als in de digitale publicatie van de *Digital South Asia Library* van de University of Chicago.

Verder was de *Buddhist Dictionary. Manual of Buddhist Terms and Doctrines* van Nyanatiloka en uitgegeven door de Buddhist Publication Society (BPS, Kandy, Sri Lanka) een uitstekende gids.

De recentere *Concise Pali-English Dictionary* van *Buddhadatta Mahathera* was voor bepaalde opzoekingen eveneens probaat en erg nuttig.